

Laki Ildikó¹

„EGY MAGYAR KUNDERA ZÁRÓGONDOLATAI”

– Mátyás Győző novelláskötetéről

Mátyás Győző: A lét nyikorgó lengőajtaja, Budapest, Pesti Kalligram (2022)

„Főnök, tényleg nem akarnék panaszkodni, de emlékeztetnem kell, hogy maga tervezte a rendszert. Nem árulunk zsákbamacskát. Mindenki pontosan tudja mire számíthat. Az élet egy szabadulószoza. Vagy inkább szabadulószobák összefüggő rendszere. Ez a játék lényege. Ezzel mindenki tisztában van, amikor elkezdi a játékot...” – írja Mátyás Győző posztumusz kötete egyik novellájának utolsó soraiban. Azzal a nem titkolt szándékkal, hogy talán így élhetjük mi is a napjainkat, heteinket és éveinket. A szerző utolsó műve méltó befejezése volt az élet lezárásának; a szerző és olvasó szimbiózisa kialakításának. Novellakötet, mely inkább kispróza – ahogy ezt Mohai V. Lajos is írta Mátyás könyvéről –, már a címében sugallva azt a társadalmi kérdést, vajon a lét valóban olyan sérülékeny-e, mint ahogy azt az emberek érzik.

A könyvet elolvasva és mögé helyezve íróját, sok mindent megértettem. Például azt, hogy az élet számtalan helyzettel ismertet meg bennünket, melyek mindegyike az emberek többségének életében jelen van, vagy esetleg később ékelődik be. Élményeink, tapasztalataink által képesek vagyunk társadalmunk rejtett viselkedésmódjait feltárni, viszont megoldásokat nem minden esetben tudunk adni. A helyzet érzékelése – ahogy ezt Mátyás Győző a *Karácsonyi apokrif* című novellájában fogalmazta: „Napok óta próbálom elérni Jézust mobilon, de mindig kinyomja. Hogy az isten... Pedig látom, hogy aktív. Most módosította a profilképét a Facebookon.” – a jelenkorban másképp alakul, minden azonnali, halaszthatatlan és rohamtempóban halad. Ahogy Győző is tette novelláiban, hiszen minden írás más megközelítésből vonja kérdőre a létet, az élet inputját.

A tizenöt kispróza első darabja éppen ez inputot jelzi; *Az élet egy...* címmel indítva a könyvre való ráhangolódást szolgálja, az ön-, illetve a társadalmi diagnózis felállításának kérdéseit vizsgálva. A folytatás orwelli világot mutat, de nem nyugati, hanem keleti típusú megoldásban. A halál, a vágy, az élet, a bizonytalan gondolatok és a politika keveréke, kérdésekkel és válaszokkal, melyek a szerzőt mélyrehatóan foglalkoztatják. Az élet, amelyet élünk, a halál, mely bárhol és bármikor utolérhet bennünket, ráerősítve az éppen ekkor tájt történt tragédiára – a csernobili katasztrófára.

---

¹ A Milton Friedman Egyetem Nemzetközi és Politikatudományi Tanszékének főiskolai docense.

Talán azt is kivehetjük, hogy az élet értelmének kérdése mély és összetett, amely sokféle megközelítést és választ generálhat. Az emberek többsége számára az élet értelme összekapcsolódik az önmegvalósítással, az emberi kapcsolatokkal, az élményekkel és a célok elérésével. Mások számára az élet értelme az értékek és hitrendszerek alapján alakul, vallási vagy filozófiai meggyőződéseken keresztül.

A szerző jó érzéssel járja körül a címek által generált tartalmakat. Stílusa, írói meggyőző ereje – ahogy neve is jelzi – a továbbiakban sem hagyja cserben a nyugati stílust kedvelő olvasókat, az irodalmat értőket. Mindemellett azt az érzékenységet is érezzük, mely Mátyás Győző saját életének pillanataiban, a megállóiban is jelen van, a változtatás szükségességének kiemelése mellett.

A recenzió megírása során nem hagyhatom ki azt a novellát sem, mely a legkedvesebb volt számomra az összes között. A kötet címadó kisprózáját, *A lét nyikorgó lengőajtaja* című elbeszélés fanyar tartalmát, a manapság csak az irodalmat kedvelő emberek kezében megjelenő könyvekben olvasható kifejezéseket, szavakat a szerző tézist és antitézist megjelenítő mondataira adott válaszokban. *Az érzelmi óriáskerék, a fodrozódjék csak az unalom vagy a megengedhetetlen kihagyás* olyan érzéseket kelt az olvasóban, mintha egy tökéletes világban élnénk, ahol minden működik, még inkább rendben van. E világból kiemelődik a tökéletes munkavállaló, a hibátlan ember képe, csak hogy egyszer ez sem lesz már, hiszen semmi nem végtelen. Ahogy beléptünk a létbe, úgy ki is lépünk belőle. Vagy ahogy a *Tükörcserepekben* olvashatjuk: „*Igaz, az volna jó, ha a lelket is meg lehetne operálni. Finom szikével felmetszeni a burkot, és aztán könnyörtelenül kivágni a depressziót, a szorongást, a fóbiákat, akár a daganatot.*”

A szerző kimagasló finomsággal zárja kötetét a befejezetlenség szonátájával, némileg átítatva a szomorúság és bizonytalanság frázisaival. A magunk elé képzelt világgal, a túléléssel, és ahogy a szerző fogalmaz: „*Vége! Ez volt az álmom. Az évszakok lassan átmotoroznak a szobán...*”

Mátyás Győző posztumusz kötete kiváló gondolatébresztő a múlt, a jelen és a jövő egységeinek összekapcsolására, a gondolataink rendezésére, a társadalom megváltozott működésének értékelésére, de leginkább egy nagyszerű író, esztéta, egyetemi oktató mély érzelmi intelligenciájának a felismerésére, amelyből már a jövőben nem kapunk...

